

IMPROVING THE KNOWLEDGE OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS IN SPORTS TOURISM

A. U. Gafurov

PhD, associate professor
Fergana State University
Fergana, Uzbekistan

G. N. Ernazarov

PhD, associate professor
Fergana State University
Fergana, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: sports tourism, pedagogical model, sport, behavior, physical maturity, physical culture.

Received: 04.06.23

Accepted: 06.06.23

Published: 08.06.23

Abstract: The article discusses the importance and educational opportunities for the development of knowledge of future physical education teachers about sports tourism, pedagogical and psychological features of the development of knowledge about sports tourism, a modern pedagogical model for the development of knowledge of future physical education teachers about sports tourism and the technology of its implementation in practice, as well as aspects of improving pedagogical conditions investigated.

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA FANI O‘QITUVCHILARINING SPORT TURIZMI BO‘YICHA BILIMLARINI OSHIRISH

A. U. G‘ofurov

PhD, dotsent
Farg‘ona davlat universiteti
Farg‘ona, O‘zbekiston

G‘. N. Ernazarov

PhD, dotsent
Farg‘ona davlat universiteti
Farg‘ona, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: sport turizmi, pedagogik

Annotatsiya: maqolada bo‘lajak jismoniy

model, sport, xulq-atvor, jismoniy yetuklik, jismoniy madaniyat.

tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning ahamiyati va ta'limiy-tarbiyaviy imkoniyatlari, sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning pedagogik psixologik xususiyatlari, bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik modeli va uni amaliyotga joriy etish texnologiyasi hamda pedagogik shart-sharoitlarini takomillashtirish jihatlari tadqiq etilgan.

ПОВЫШЕНИЕ ЗНАНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗКУЛЬТУРЫ ПО СПОРТИВНОМУ ТУРИЗМУ

А. У. Гафуров

PhD, доцент

Ферганский государственный университет

Фергана, Узбекистан

Г. Н. Эрназаров

(PhD), доцент

Ферганский государственный университет

Фергана, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: спортивный туризм, педагогическая модель, спорт, поведение, физическая зрелость, физическая культура.

Аннотация: В статье рассматриваются значение и учебно-воспитательные возможности развития знаний будущих учителей физической культуры о спортивном туризме, педагогико-психологические особенности развития знаний о спортивном туризме, современная педагогическая модель развития знаний будущих учителей физической культуры о спортивном туризме и технология ее внедрения в практику, а также аспекты совершенствования педагогических условий исследовано.

KIRISH

Jahondagi global o'zgarishlar turizmning ma'rifiy-madaniy asoslarini rivojlantirish, turizm faoliyatining ijtimoiy taraqqiyotga ta'sirini o'rganish ahamiyatini oshirmoqda. Shu bois turizmni rivojlantirishdan asosiy maqsad iqtisodiy taraqqiyot, xalqaro hamjihatlik, tinchlikni ta'minlash hamda inson huquqlari va erkinliklarini har qanday cheklovlarsiz hurmat qilinishiga hissa qo'shish yuzasidan amaliy ishlar olib borilmoqda. Bunda turizm taraqqiyotining ijtimoiy-madaniy asoslari, ijtimoiy funksiyalari, turist xulq-atvori kabi turizm madaniyatining muhim

kategoriyalarini falsafiy jihatdan o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Dunyoning ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarida turizm va sportturizmining ijtimoiy-iqtisodiy hayotga ta'sirini o'rganish, shuningdek mamlakatlararo ko'payib borayotgan turistlar oqimi nafaqat iqtisodiy hodisa, balki ijtimoiy rivojlanish omili ekanligiga oid ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

ASOSIY QISM

Hozirda sport turizmining ijtimoiy-falsafiy jihatdan tadqiq qilinishi, turizm madaniyatining turizm sifatiga ijobiy va salbiy ta'siri bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borilishi davr talabiga aylanmoqda. Bu esa, turizmni ijtimoiy-madaniy tahlil qilish, turizm madaniyatini rivojlantirish sohasiga oid tadqiqotlarga bo'lgan zaruratni kuchaytirmoqda. Mamlakatimizda so'nggi yillarda turizmni rivojlantirish, bu jarayonda xorijiy sayyohlarga xizmat ko'rsatuvchi sub'ektlar faoliyatini jahon andozalari vatalablari darajasiga ko'tarishga ehtiyoj ortmoqda. "Turizm industriyasi iqtisodiyotning tarkibiy qismi sifatida mamlakatlar va xalqlarni yaqinlashtirishda muhim rol o'ynaydi". Bu esa ijtimoiy, madaniy-rivojlantiruvchi, ekologik, etnomadaniy hamda qishloq turizmi dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, turizm sohasida xalqaro talablarga javob beradigan standartlar ishlab chiqish dolzarb ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatmoqda.

Jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirish bo'yicha qator, jumladan quyidagi ustuvor yo'nalishlarda tadqiqotlar olib borilmoqda: ta'lim-tarbiya jarayoniga interfaol ta'lim texnologiyalari va strategiyalarini tatbiq etish mexanizmlarini takomillashtirish; bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishda ta'limning kompetentli modelini samarali qo'llash; hamkorlikdagi o'quv-bilish faoliyatiga asoslangan innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqish; elektron o'quv modullarini yaratish asosida bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirish jarayonini rag'batlantirish.

Ushbu maqola orqali quyidagi pedagogik natijalarga erishilgan:

- bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirish tuzilmasini motivatsion-shaxsiy sifatlar, operatsional akmeologik bilim va ko'nikmalarni aksiologik yondashuv asosida innovatsion motivatsion ta'limga tadqiq etishning imkoniyatlari aniqlashtirilgan;

- bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirish orqali jismoniy ta'limga qadriyatli munosabatni shakllantirish va akmeshaxsni tarbiyalashda aksiologik mezon va aksiologik baho ko'rsatkichlarini to'g'ri ishlab chiqishning pedagogik asoslari ochib berilgan;

- bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari (innovatsion muhitni o'rganish,

sub'ektiv pozitsiya, intellektual qobiliyat, o'z-o'zini aktuallashtirish) ijtimoiy-perseptiv, autopsixologik mexanizmlarni identivligini hisobga olish asosida takomillashtirilgan;

- bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirish modelining amaliy-texnologik komponentiga psixodagnostik, rivojlantiruvchi, konsultatsion, korreksion metodlarni oqilona qo'llashning natijakorligi va diagnostik tizim (bosqichlari, mezonlari, vositalari) ning samaradorligi pedagogik mahoratga, aksiologik va innovatsionak meologik muhit barqarorligiga bog'liqligi asoslangan.

Zamonaviy sharoitda fan va texnika rivoji ta'lim va uning natijalariga qo'yiladigan talablarni tubdan o'zgartirishni talab etmoqda va ana shu asosdan kelib chiqqan holda yangi avlod standartlarini yaratishning davrning o'zi pedagoglarning oldiga muhim vazifa qilib qo'ymoqda. Hozirgi vaqtda uzluksiz ta'limda ta'lim oluvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish tarzidan o'z-o'zini rivojlantirishga qaratilgan kompetensiyalarni kompetentlifaoliyatli yondashuvga asoslanishdan kelib chiqqan holda belgilash talab etilmoqda. Chunki uzluksiz ta'limda tashkil etilayotgan o'quv-tarbiya jarayonining mohiyati talabalarning ehtiyojlari va qobiliyatlarini rivojlantirish emas, balki o'quv fanlari bo'yicha asosan bilimlarni axborot-verbal tarzda yetkazish, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat bo'lib qolmoqda. Bunday reproduktiv tarzda o'zlashtirilgan ma'lumotlar talabaning amaliy faoliyat tajribasini rivojlantirishga yetarlicha imkon bermaydi. Oqibatda bo'lajak kadrlarda juda ko'p axborotlarning behuda jamg'arilayotganligi, ta'limning samarasi past bo'lishi va uning real voqelikka mos kelmasligi kabi tafovutlar ko'zga tashlanmoqda. Aniqrog'i, talabareal hayotdan uzoqlashib qolgandek, uning oldiga faqat ilgaridan to'plangan axborotlarnigina o'zlashtirish maqsadi qo'yilgandek tuyuladi. Ta'limning maqsadini bunday tarzda belgilash talabaning faolligini cheklab qo'yadi, oqibatda uning ham shaxsiy, ham ijtimoiy jihatdan anglangan ma'nosi yo'qoladi.

O'zbekiston Respublikasida ta'limning uzluksizligi, uzviyligi, o'quvchi shaxsi va qiziqishlari ustuvorligidan kelib chiqib, ularning yosh xususiyatlariga mos ravishda tayanch kompetensiyalar shakllantiriladi. Tayanch kompetensiyalarni quyidagicha tasniflash mumkin:

1. Kommunikativ kompetensiya — ijtimoiy vaziyatlarda ona tilida hamda birorta xorijiy tilda o'zaro muloqotga kirisha olishni, muloqotda muomala madaniyatiga amal qilishni, ijtimoiy moslashuvchanlikni, hamkorlikda jamoada samarali ishlay olish layoqatlarini shakllantirishdir

2. Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi — mediamanbalardan zarur ma'lumotlarni izlab topa olishni, saralashni, qayta ishlashni, saqlashni, ulardan samarali foydalana olishni, ularning xavfsizligini ta'minlashni, media madaniyatga ega bo'lish layoqatlarini shakllantirish kabilar.

3. O‘zini-o‘zi rivojlantirish kompetensiyasi — doimiy ravishda o‘z-o‘zini jismoniy, ma‘naviy, ruhiy, intellektual va kreativ rivojlantirish, kamolotga intilish, hayot davomida mustaqil o‘qib-o‘rganish, kognitivlik ko‘nikmalarini va hayotiy tajribani mustaqil ravishda muntazam oshirib borish, o‘z hatti-harakatini muqobil baholash va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini egallashni nazarda tutadi.

4. Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi — jamiyatda bo‘layotgan voqea, hodisa va jarayonlarga daxldorlikni his etish va ularda faol ishtirok etish, o‘zining fuqarolik burch va huquqlarini bilish, unga rioya qilish, mehnat va fuqarolik munosabatlarida muomala va huquqiy madaniyatga ega bo‘lish layoqatlarini shakllantirishdir.

5. Milliy va umummadaniy kompetensiya — vatanga sadoqatli, insonlarga mehr-oqibatli hamda umuminsoniy va milliy qadriyatlarga e‘tiqodli bo‘lish, badiiy va san‘at asarlarini tushunish, orasta kiyinish, madaniy qoidalarga va sog‘lom turmush tarziga amal qilish layoqatlarini shakllantirishni nazarda tutadi.

6. Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish kompetensiyasi — aniq hisob-kitoblarga asoslangan holda shaxsiy, oilaviy, kasbiy va iqtisodiy rejalarni tuza olish, kundalik faoliyatda turli diagramma, chizma va modellarni o‘qiy olish, inson mehnatini yengillashtiradigan, mehnat unumdorligini oshiradigan, qulay shart-sharoitga olib keladigan fan va texnika yangiliklaridan foydalana olish layoqatlarini shakllantirishdir. Mazkur kompetensiyalar umumta‘lim fanlari orqali o‘quvchilarda shakllantiriladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oliy ta‘lim tizimiga kompetent yondashuvni tatbiq etish talabalarni birinchidan, bilim, ko‘nikma va malaka hamda amaliy faoliyat usullarini shaxsiy tajribaga aylantirish imkoniyatini beradi, ikkinchidan, ular o‘rtasidagi integratsiyasini ta‘minlashga xizmat qiladi, uchinchidan, talabaning o‘z-o‘zini rivojlantirishi, mustaqilligi, ijodiy faolligini oshirishini kafolatlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROYXATI

1. M.Maxkamov, Q.Sodiqov Sog‘lom avlod yarataylik. Toshkent, “O‘qituvchi”. 1996 y.
2. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. Москва. Знание, 1991.
3. Ботиров, Б. М. (2022). СПОРТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ. *Research Focus*, 1(4), 222-229.

4. Кадиров, М., & Каримова, Г. (2017). ИННОВАЦИОННЫЕ, ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ЮРИДИЧЕСКИЕ КЛИНИКИ. In *Перспективные информационные технологии (ПИТ 2017)* (pp. 528-532).
5. Каримова, С., & Каримова, Г. (2018). СОВРЕМЕННЫЕ ОБЩЕСТВА, КАК МИРОВАЯ СИСТЕМА. In *Перспективные информационные технологии (ПИТ 2018)* (pp. 1372-1374).
6. Karimova, G. (2022). CORRUPTION: ITS HISTORICAL ROOTS AND WAYS TO COMBAT IT. *Research Focus*, 1(4), 267-272.
7. Каримова, Г. (2022). МАЪНАВИЯТ ВА МИЛЛИЙ ТАРБИЯ. *Экономика и социум*, (3-2 (94)), 612-615.
8. Gulnoza, K. (2023, May). INFORMATION SECURITY AND MORAL THREAT. In *INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE* (Vol. 1, No. 9, pp. 53-57).
9. Gafurov, A. U. (2017). Building and Improvement of Technical-Taking Currency of Founders. *www. auris-verlag. de*.
10. Гафуров, А. (2019). Стратегии дифференциации продукции стекольной промышленности в Узбекистане. *Экономика и инновационные технологии*, (3), 97-109.
11. Gofurov, A. U. (2020). METHODS OF IMPROVING THE PHYSICAL TRAINNING AND COORDINATION SIKILLS OF WRESTLERS AGED 10-12. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 2(6), 421-426.
13. Умаржонович, Ғ. А., & Фармонова, Ш. М. (2022). Ёш курашчиларнинг базавий хатти-ҳаракатларини координация машқларидан фойдаланган ҳолда такомиллаштиришнинг методологик асослари. *Образование*, 8(9), 10.
14. Umarzhanovich, G. A. (2022). EFFICIENCY OF PHYSICAL EDUCATION CLASSES THROUGH A COMBINED APPROACH WITH THE USE OF MEANS AND METHODS USED IN BELTS WRESTLING. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(5), 842-846.
15. Nematovich, E. G. DEPENDENCE OF BODY WEIGHT OF STUDENT OF THE FACULTY OF PHYSICAL CULTURE ON THE CULTURE OF NUTRITION AN OPTIMAL MOTOR ACTIVITY.
16. Акбаров, А., Алламурастов, Ш. И., Буриев, Б. У., Эрназаров, Г. Н., Улутмуродова, Г. Ж., & Холиков, Б. Х. (2020). УРОВЕНЬ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ И ЗОЖ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВУЗА. In *ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ И ОХРАНА ЗДОРОВЬЯ* (pp. 9-9).

17. Эрназаров, Г. Н. (2020). ЖИСМОНИЙ МАДАНИЯТ ФАКУЛЬТЕТИ ТАЛАБАЛАРИ ТАНА МАССАСИНИ ОВҚАТЛАНИШ МАДАНИЯТИ ВА ОПТИМАЛ ҲАРАКАТЛАНИШ ФАОЛЛИГИГА БОҒЛИҚЛИГИ. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, (SI-2№ 2).
18. Эрназаров, Г. Н. (2021). ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ВАЛЕОЛОГИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ. *ББК 75.1 А-43 Ответственный редактор*, 344.
19. Nematovich, E. G. (2022). Analysis of characteristics of development of physical qualities of students of higher educational institutions. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(3), 299-306.
20. Ernazarov, G. N. (2022). PROBLEMS OF VALEOLOGICAL CULTURE OF STUDENTS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 *Impact factor: 7.429*, 11(12), 57-66.
21. Ernazarov, G. N. (2022). VARIOUS ECOLOGICAL IN THE CIRCUMSTANCES LIVING SCHOOL OF ARCHERS PHYSICAL ABILITY TO WORK AND HEMODYNAMIC PARAMETERS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 *Impact factor: 7.429*, 11(12), 1-8.
22. Ernazarov, G. N. (2022). PHYSICAL QUALITIES OF STUDENTS LEARN. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 *Impact factor: 7.429*, 11(12), 150-159.
23. Ernazarov, G. N. (2022). DUE TO ANTHROPOGENIC CHANGES IN THE ECOLOGICAL CONDITIONS, THE NEGATIVITY THAT OCCURS IN THE AEROBIC CAPACITY OF STUDENTS. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 *Impact factor: 7.429*, 11(12), 132-139.
24. Dzhulagov, S. M. M., Akhmedov, A. O., Umarov, A. A. K., Khankeldiev, S. K., & Ernazarov, G. N. (2022, December). Differentiation of the training load of football players of the training group at the stage of sports improvement: 018. In *Dela Press Conference Series: Medical Sciences* (No. 001, pp. 8-8).
25. Эрназаров, Г. (2023). ТАЛАБАЛАРИ ЖИСМОНИЙ СИФАТЛАРИНИ КЎРСАТКИЧИ. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(1 Part 5), 85-92.
26. Ernazarov, G. O. (2023). МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ СТУДЕНТОВ ВУЗА НА ОСНОВЕ КРУГОВЫХ УПРАЖНЕНИЙ. *Научный вестник Ферганский государственный университета*, (1), 149-153.

27. Ernazarov, G. N. (2023). THE LEVEL OF PREPARATION OF PLAYERS DEPENDS ON MAXIMUM OXYGEN CONSUMPTION. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 8, 68-75.
28. Kh, K. S., & Ernazarov, G. N. (2020). Vegetative provision of thermoregulatory effect in children living in conditions of hyperthermia. *Science today: challenges and solutions*, 116.
29. Ernazarov, G., & Mavlonova, S. (2023). INDICATORS OF SPEED PHYSICAL QUALITY OF STUDENTS. *Science and innovation*, 2(B1), 177-183.
30. Акбаров, А., Алламуратов, Ш. И., & Эрназаров, Г. Н. (2020). Педагогический Анализ Физической Подготовленности Современных Студентов Вуза. In *Инновационные технологии в спорте и физическом воспитании подрастающего поколения* (pp. 203-206).
31. Эрназаров, Г. Н. (2020). Исследование изменений ростово-массовых показателей студентов педагогического ВУЗа. *Достижения науки и образования*, (12 (66)), 61-63.
32. Неъматович, Э. Ғ. (2020). Обоснование метрологической доступности контрольных тестов по физической подготовленности. *Педагогика ва психологияда инновациялар*, 11(3).
33. Акбаров, А., Алламуратов, Ш. И., & Эрназаров, Г. Н. (2020). Корреляция Между Антропометрическими Параметрами И Двигательной Активности Студентов Неспортивных Факультетов. In *Инновационные технологии в спорте и физическом воспитании подрастающего поколения* (pp. 207-210).
34. Ernazarov, G. N. (2020). Attitude of a modern student to a walky lifestyle. *Stress*, 269(S 43), 74.
35. Эрназаров, Г. Н., Акбаров, А., & Алламуратов, Ш. И. (2020). Мониторинг здоровьесберегающих технологий в учебном процессе студентов. In *НАУКА СЕГОДНЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ* (pp. 90-91).
36. Хонкелдиев, Ш. Х., & Эрназаров, Г. Н. (2020). Вегетативное обеспечение терморегуляционного эффекта у детей, проживающих в условиях гипертермии. In *Наука сегодня: вызовы и решения* (pp. 116-117).
37. КАРИМОВ, Ў. ЕНГИЛ САНОАТ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА МАРКЕТИНГ СТРАТЕГИЯЛАРИ. *СТУДЕНЧЕСКИЙ ВЕСТНИК Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Интернаука"*, 78-80.
38. Каримов, У. У. (2017). (2017). Роль средств массовой информации в процессе глобализации.

39. Sadigjonovich, G. B., & Umaralievich, K. U. (2022). SOCIO-PHILOSOPHICAL ASPECTS OF THE ORIENTATION OF YOUNG PEOPLE TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY. *Research Focus*, 1(4), 359-363.

40. Каримов, Ў. (2022). ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА БОШҚАРУВ ҚАРОРЛАРИНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(Special Issue 2), 102-109.